

CONTINUE FACTOR OP DE AFDELING HEEFT MEERWAARDE

Functie PA Hematologie in opkomst

In Nederlandse ziekenhuizen werken al vele *physician assistants* (PA's) binnen verschillende disciplines. Ook binnen de hematologie is deze functie in opkomst. Bart Ruiterkamp (Radboudumc) en Renée Vijgen (Amsterdam UMC) zien als belangrijke meerwaarde dat een PA een continue factor is op een afdeling. 'Dat vergroot naar ons gevoel de veiligheid en continuïteit van de zorg.'

Vijgen en Ruiterkamp tellen inmiddels elf PA's Hematologie in vijf ziekenhuizen, van wie drie in opleiding. Ruiterkamp is lid van de ledenraad van de NAPA, de Nederlandse Associatie van Physician Assistants, en was in 2010 de eerste PA Hematologie. Samen met internist-hematoloog prof. dr. Nicole Blijlevens implementeerde hij de functie in het Radboudumc in Nijmegen. 'Ik was verpleegkundige maar wilde meer medische verdieping. Blijlevens zag dat aiossen telkens maar drie maanden bleven, waardoor opgebouwde kennis weer weggaat. Zij wilde meer continuïteit van zorg op de afdeling. Dat was aanleiding om de eerste PA's te gaan opleiden.' In het Radboudumc werken nu drie PA's Hematologie en zijn er twee in opleiding.

Vijgen is de enige PA Hematologie in het Amsterdam UMC. Zij heeft eveneens een verpleegkundige achtergrond, met name in de acute zorg. 'De functie PA Hematologie sloot aan bij mijn opleiding, omdat ook

R.T.R. Vijgen is in april 2019 afgestudeerd als physician assistant MSc bij Inholland Amsterdam. Ze werkt nu als PA Hematologie in het Amsterdam UMC, locatie AMC. Hiervoor werkte zij op de Medium- en Intensive Care/MICU in het Amsterdam UMC.

B. Ruiterkamp is sinds 2010 *physician assistant* Hematologie van het Radboudumc en werkt daar in de volle breedte van het specialisme. Vanaf 2017 is hij lid van de Ledenraad van de Nederlandse Associatie Physician Assistants (NAPA) en sinds 2018 lid van de werkgroep PA/VS van het Capaciteitsorgaan.

23

hemato-oncologie
mei 2019

'Als er eenmaal één PA is, volgt er vaak snel een tweede'

hematologische patiënten in korte tijd heel ziek kunnen worden. Het boeiende aan de functie van PA is dat ik werk als een arts en tegelijk mijn verpleegkundige achtergrond kan gebruiken, bijvoorbeeld in de gesprekken met patiënten.'

Schakel

Ruiterkamp en Vijgen hebben een functie als zaalarts en zijn de schakel tussen verpleegkundigen, artsen, fellows, assistenten en patiënten. Als voorbehouden handelingen noemt Ruiterkamp beenmergafname op de OK, katheterisaties (inbrengen centraal veneuze lijnen en perifere infusen, ook met echogeleiding), puncties (sternum, crista, arteriële bloedgas, lumbaalpunctie ter diagnose en achterlating van intrathecale chemotherapie) en starten/aanpassen/staken van alle UR-medicatie. Verder mogen PA's volgens de wet electieve cardioversie, defibrillatie en endoscopieën uitvoeren.

Binnen de hematologie worden werkzaamheden gedaan over de volle breedte van het vakgebied, exclusief *second opinions*. De PA doet, van diagnostiek tot het opstellen en uitvoeren van behandelplannen, alle taken zelfstandig met altijd een supervisor op afstand beschikbaar. Vijgen heeft nog wel meer supervisie dan Ruiterkamp: 'Want hij heeft meer ervaring en ik ben nog de enige PA op de afdeling.' De PA is inzetbaar als vervanging van de arts en tevens op consulten in de kliniek en op de hemafereseafdeling. Een belangrijke taak is tevens het inwerken van nieuwe arts-assistenten en het begeleiden van co-assistenten. Daarnaast zijn er onderwistaken, onder andere binnen de opleiding hematologie voor verpleegkundigen.

Minder complicaties

De meerwaarde van een PA is vooral dat die continu aanwezig is. Volgens Ruiterkamp en Vijgen daalt daardoor het risico op complicaties en wordt de zorg veiliger. Ruiterkamp: 'PA is een vrij nieuwe functie en ook binnen de hematologie nog niet zo bekend. Maar als er eenmaal een PA is, volgt er vaak snel een tweede.'

In het Radboudumc werken de PA's Hematologie volgens rooster en worden vakanties onderling afgestemd. In het Amsterdam UMC ligt dat anders, omdat Vijgen nog geen PA-collega's heeft. 'Als ik er niet ben, word ik echt gemist op de afdeling. In het Amsterdam UMC is nu een tweede PA Hematologie in opleiding. Die zal vooral poli's gaan doen en kan mij vervangen als ik er niet ben.'

Vijgen merkt dat een PA een verbindende functie heeft op een afdeling. 'Iedereen, ook de patiënten, komt makkelijk naar ons toe. Iemand zei laatst tegen mij: jouw patiënten kennen jou allemaal bij je voornaam.' Ruiterkamp vult daarbij aan: 'Dat komt mede doordat een PA continuïteit biedt en de kennis heeft om gesprekken aan te gaan over bijvoorbeeld de impact van een kuur of transplantatie. De arts-assistent kan dat niet altijd doen, want die moet samen met de supervisor naar de patiënt. Wij doen alles zelfstandig, zowel de dagelijkse zorg als goed- en slechtnieuwsgesprekken. Met altijd supervisie als dat nodig of gewenst is. Overigens vinden ook supervisors het erg prettig als er PA's zijn. Want dan is er korter supervisie nodig, zonder uitgebreide uitleg aan de arts-assistenten en beginnende fellows. Want dat kan de PA doen. De supervisor krijgt daardoor meer tijd voor de complexere situaties. Dat is echt winst voor een staf of een maatschap.'

Taken vastgelegd

De werkzaamheden zijn in het Radboudumc vastgelegd met een formulier Samenwerkingsafspraken, dat is opgesteld aan de hand van de Handreiking Implementatie Taakherschikking. Dat is een document uit 2012 van de KNMG, NAPA en de beroepsvereniging V&VN. 'In het Radboudumc hebben de drie PA's Hematologie zelf mogen aangeven wat we graag willen doen', zegt Ruiterkamp. 'Een van mijn collega's doet voornamelijk dagbehandeling en ziet stamceltransplantatie- →

'Als PA moet je overzicht over de afdeling hebben, een soort birdseye view'

patiënten. De andere collega en ik werken in de kliniek. Het formulier wordt elk jaar besproken en geactualiseerd in het jaargesprek. Bij verandering van vaardigheden wordt het formulier aangepast.'

Ook het Amsterdam UMC gaat met het formulier werken, en sinds een jaar is er een functieprofiel. Vijgen: 'Bij Chirurgie wordt hier al mee gewerkt, bij Interne zijn we er nu mee aan het pionieren. Ik heb ook bij Bart meegekeken en vond het mooi en leerzaam om te zien hoe het daar al is georganiseerd. En nu word ik ook zelf benaderd door andere ziekenhuizen voor informatie. Zo heb ik laatst een presentatie gegeven in Nieuwegein, waar internist-hematologen aanwezig waren. Ze waren erg geïnteresseerd en vroegen bij wijze van grap zelfs of ik niet bij hen wilde komen werken.'

Pittig

De PA-opleiding duurt tweeënhalf jaar en is mogelijk op verschillende hogescholen in het land. Het is, stelt Vijgen, een soort verkorte geneeskunde-opleiding waar bij zij ook nog de nieuwe functie op de afdeling moest

implementeren. 'Dat was bij elkaar best pittig. Je bent drie lange dagen op de afdeling en een dag op school. Je hebt dus een dag om alles voor te bereiden, maar meestal zat ik in het weekend ook aan de studie. En ook in de zomer werk je door. Feitelijk had ik één vrije dag per jaar.'

Een van de eisen voor de opleiding is minimaal twee jaar werkervaring in het specialisme waarin je gaat werken. Ruiterkamp noemt een belangrijke eigenschap voor een PA. 'Je moet overzicht hebben over een afdeling, een soort *birdseye view*. En een stuk levenservaring is ook onmisbaar.'

Volgens Vijgen vraagt de functie van PA Hematologie zowel een klinische als een interne blik. 'Er moet een klik zijn met het specialisme, anders wordt het moeilijk om in deze functie te werken. Ik was nieuw op de afdeling en merkte dat de medewerkers er wel aan moesten wennen. Want nog niemand weet wat de PA gaat doen. Maar op een gegeven moment komt er een omslagpunt. Dan ziet iedereen de meerwaarde en ontstaat vertrouwen.'

Ruiterkamp laat weten dat de PA's in het Radboudumc, inmiddels meer dan zestig, sinds vorig jaar mogen deelnemen aan het Stafconvent. 'We mogen dus meepraten over beleidsbeslissingen en visie. Daaruit blijkt dat ook ziekenhuisbesturen PA's serieus nemen.' ←

NEDERLANDSE BENAMING?

De functie van *physician assistant* komt uit de Verenigde Staten en er is nog geen goede Nederlandse benaming voor gevonden. Er wordt wel over gediscussieerd en de NAPA heeft in het verleden een poll uitgezet. 'Maar geen enkele Nederlandse term, bijvoorbeeld Geneeskundig Assistent, dekt helemaal de lading', zegt Bart Ruiterkamp. 'Je kunt het vergelijken met de functie *nurse practitioner*, de oude benaming voor verpleegkundig specialist: jarenlang was er geen Nederlandse benaming voor en accepteerde iedereen gewoon dat er NP'ers waren. Ik denk dat met PA hetzelfde gaat gebeuren.'

Renée Vijgen vult aan: 'Ook de term arts-assistent voldoet niet, want die bestaat al voor iemand die geneeskunde heeft gestudeerd en zich gaat specialiseren. Een PA zit wel op datzelfde niveau. Sinds een jaar is een PA Master of Science en is het diploma, anders dan het geneeskundediploma, wereldwijd geldig. Dat is wellicht een reden om de Engelse term aan te houden.'

CONSENSUSDOCUMENT MET NIV

De beroepsvereniging NAPA is georganiseerd naar specialisme, en werken als PA kan in alle specialismen. PA's zijn BIG geregistreerd (sinds 2018) en PA's Hematologie kunnen sinds kort lid worden van de Nederlandse Vereniging voor Hematologie.

Ook voor PA's is hematologie een subgroep binnen Interne Geneeskunde. De vakgroep Interne Geneeskunde van de NAPA heeft samen met de NIV een consensusdocument opgesteld, waarin is vastgelegd wat de PA Interne Geneeskunde mag en kan doen. Het is een breed document dat lokaal kan worden ingevuld. 'Het geeft internisten en PA's een handvat voor de samenwerking', vertelt Ruiterkamp. 'Het document ligt nu bij de NIV ter goedkeuring. Het is de bedoeling dat voor alle wetenschappelijke verenigingen een consensusdocument wordt gemaakt.'